

наростаючого стомлення частота світлових мелькань знизилася на 10,2%. Швидкість зорового сприйняття у фазі максимальної працездатності збільшилася на 8,7%, контрастна чутливість на 6%, при стомленні вони зменшилися відповідно на 8,8 і 3,9% [6, с.20]. Відбулися зміни й у складі глибинного зору: у фазі максимальної працездатності поріг глибинного зору понизився на 8,8%, а при зниженні працездатності цей показник підвищився на 2,8%. Найменш виражені зміни відбувалися в стані периферичного зору. У фазі максимальної працездатності границі периферичного зору збільшилися на 2,4%, при стомленні - на 0,6%. Найбільш інформативними показниками визначення стану рухових функцій при фізичних навантаженнях є: критична частота світлових мелькань, швидкість зорового сприйняття й глибинний зір. Момент погіршення цих показників у процесі повторного виконання фізичних вправ служить сигналом до припинення вправи, тобто верхньою границею припустимих навантажень. Найбільш сприятливі зрушення спостерігаються при виконанні вправи на витривалість, загально розвивальних вправ середньої інтенсивності, різних видів рухливих ігор помірної й середньої інтенсивності, тривалій ходьбі, бігу, катанні на велосипеді, виконань спеціальних вправ, що роблять вплив на орган зору. У процесі трудової діяльності й занять фізкультурою діти зіштовхуються з необхідністю виконання не тільки динамічних, але й статичних вправ. При динамічних і статичних навантаженнях спостерігаються зміни в стані біокулярного й глибинного зору, фузійної здатності й показниках м'язової рівноваги око в дітей з аномаліями рефракції, косоокістю й амбліопією, що виражаються як у поліпшенні, так і в погіршенні ряду функцій органа зору. Ці зміни носять оборотний характер.

ВИСНОВКИ

1. Для усунення недоліків фізичного розвитку й рухової сфери дітей з порушеннями зору необхідно використовувати такі засоби й методи, які робили б корекційно-розвиваючий вплив на учнів з обліком їхніх рухових розладів.
2. Велика кількість фізичних вправ і варіативність їхнього виконання дозволяють робити підбір найбільш доцільних сполучень вправ у кожному конкретному випадку.
3. Раціонально використовуючи різноманітні засоби й методи фізичного виховання, можна не тільки ліквідувати недоліки фізичного розвитку й рухової сфери дітей з порушеннями зору, але й поліпшити зорові функції цих дітей.
4. Науково обґрунтовані й експериментально перевірені сучасні педагогічні технології фізичного виховання мають більшу ефективність у корекційній роботі з таким контингентом дітей, дозволяючи їм по певних параметрах не тільки досягти рівня однолітків зі збереженими аналізаторами, але в деяких здібностях і перевершити їх.
5. Фізичне виховання є могутнім засобом підготовки дітей з вадами зору до суспільно-корисної праці та життя у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аветисов Э.С., Занятия физической культурой при близорукости / Э. С. Аветисов, Е.И., Ливадо, Ю.А. Курпан - Ташкент : Медицина. - 1984. - 102 с.
2. Азарян Р.Н. Урок физкультуры как важное средство воспитания нравственности и личностных качеств у слепых и слабовидящих школьников / Р. Н. Азарян // Дефектология. - 1984. - № 6. - С. 53-59.
3. Афанасьев В.Ф. Возрастная динамика моторных функций у слабовидящих школьников / В. Ф. Афанасьев // Мышечная деятельность в норме и патологии : проблемный сборник. - Горький, 1975. с. 7-9.
4. Земцова М. И. Пути компенсации слепоты в процессе познавательной и трудовой деятельности / М. И. Земцова. - М. : АПН РСФСР, 1956. - С. 37-45.
5. Польшинкин В.С. Возрастные изменения мышечной работоспособности у детей с нарушениями зрения и пути её повышения в процессе обучения : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.03 «Специальная педагогика» / В. С. Польшинкин. - М., 1979. - С. 20.
6. Сермеев Б.В. Физическое воспитание детей с нарушением зрения / Б. В. Сермеев. - К. : Здоров'я, 1967. - 110 с.

Хазим Тони

Харківська державна академія фізичної культури

ПРОБЛЕМА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ И УПРАВЛЕНИЯ СПОРТОМ В РЕЗУЛЬТАТАХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Практически все предложения, касающиеся совершенствования подготовки спортсменов, связаны с логикой экстенсивного пути развития. Однако если Украина ставит перед собой цель устойчивого развития спорта, необходима другая логика. Альтернативой является наукоемкий подход, использующий принципиально иные возможности использования идей современного менеджмента, ведь основная задача управления – создание таких форм и условий, при которых физкультурно-спортивная деятельность протекала бы с наивысшим профессиональным эффектом и при минимальных затратах.

Ключевые слова: менеджмент, экстенсивный и интенсивный подход к развитию спорта, управление развитием спорта, сфера и отрасль спорта.

Хазим Тони. Проблема вдосконалення організації і управління спортом в результатах наукових досліджень. Практично всі пропозиції, що стосуються вдосконалення підготовки спортсменів, пов'язані з логікою екстенсивного шляху розвитку. Однак якщо Україна ставить перед собою мету сталого розвитку спорту, необхідна інша логіка. Альтернативою виступає наукомісткий підхід, що використовує принципово інші можливості використання ідей сучасного менеджменту, адже основне завдання управління це створення таких форм і умов, за яких фізкультурно-спортивна діяльність протікала б з найвищим професійним ефектом і за мінімальних витрат.

Ключові слова: менеджмент, екстенсивний та інтенсивний підхід до розвитку спорту, управління розвитком спорту, сфера і галузь спорту.

Xazim Toni. A problem of perfection of organization and management sport is in results of scientific researches.

Virtually all proposals for improving the training of athletes, linked to the logic of extensive development. However, if Ukraine has set itself the objective of sustainable development of sport requires a different logic. The alternative is a knowledge-based approach, using a fundamentally different possibilities of using the ideas of modern management, because the main task of management - the creation of forms and conditions under which the sports activity proceeded to the highest professional effect and at minimal cost.

Key words: management, extensive and intensive approach to the development of sport, management of the development of sports, sports fields and industries.

Актуальность исследования. Сущность организации, управления и менеджмента в области физической культуры и спорта, их характеристика и основные принципы уже были подробно рассмотрены в ряде исследований, но качественного сдвига в направлении рационализации организационных основ построения системы подготовки спортсменов пока не достигнуто. Застой в области совершенствования организационных условий построения системы подготовки спортсменов в период, прошедший после распада СССР, вызывает определенную тревогу, ведь практически «выработан» ресурс научных и методических знаний, обеспечивавших построение и эффективное функционирование советской системы подготовки спортсменов. Причем, именно на последние десятилетия существования СССР пришелся в Украине пик научных исследований в области организационно-управленческих (по сути «рамочных» для развития спорта) проблем. Достаточно назвать В. Артышевского, В. Бирюка, Н. Верзилину, С. Парамонова, В. Приходько, В. Рышковского, В. Халлала, В. Щербину, защитивших кандидатские диссертации в специализированном совете Киевского государственного института физической культуры по проблемам организации и управления в физкультуре и спорте [4, с. 91]. Было заметным новаторство на уровне областных, городских и районных спорткомитетов. «В качестве примера, - пишет В. В. Приходько, - можно вспомнить о практике создания на базе Одесских областных советов ДСО, так называемых одно ведомственных центров по развитию спорта, что обеспечило небывалый успех одесских спортсменов. ...Это также опыт использования программно-целевого управления Нежинской городской физкультурно-спортивной организацией Черниговской области. ...Это и создание межхозяйственного спортивного клуба «Колос» в Никопольском районе Днепропетровской области» [4, сс.91-92]. Проблема совершенствования управления развитием спорта находилась в поле зрения руководителей спорта разных социалистических стран, например, в Германской демократической республике (ГДР). Так, федерация хоккея ГДР собрала всех лучших хоккеистов в двух клубах «Динамо» городов Берлина и Вейсвассера. Здесь имелись лучшие катки, наиболее квалифицированные тренеры и хорошие спортивные руководители. В итоге каждый из клубов объединял примерно по 200 хоккеистов различных возрастных групп, тренирующихся по единой методике, в тесном контакте с врачами и научными работниками. О силе сборной ГДР можно судить по тому, что она регулярно выступала в высшей лиге мирового хоккея [3]. Федерация фигурного катания ГДР, с целью консолидации имеющихся тренерских, спортивных, финансовых и материальных ресурсов, приняла решение, начиная с 1971 года, не культивировать один из видов, а именно спортивные танцы [9]. Внимание федерации к концентрации усилий на главных направлениях позволило подготовить чемпионов мира и олимпийских игр (Г. Зайферт и К. Эррат – среди женщин, Я. Хофмана – среди мужчин, Р. Кермер и Р. Эстаррайх – среди спортивных пар) [7].

Цель исследования – раскрыть проблему совершенствования организации и управления спортом в результатах научных исследований и образцах передового опыта.

Методы и организация исследования. Использован теоретический анализ и обобщение данных литературных источников, а также документов, отражающих практический опыт физкультурно-спортивных организаций.

Результаты исследования и их обсуждение. Отметим, В. В. Приходько так оценил ситуацию, сложившуюся в Украине в области спорта, после обретения страной государственной независимости: «В качестве базового утверждения об истоках существующего кризиса, определяющего устойчивую тенденцию к снижению спортивного потенциала Украины, ...выдвигаем тезис об упадке в стране научных исследований и повсеместного совершенствования практической деятельности в области экономики, организации, руководства и управления всеми уровнями спорта, включая его региональное устройство. Это тем более удивительно, что уже в 1970-1980-е годы ...было понятно, что экстенсивные способы развития (для спорта это означает больше финансовых средств, спортивных сооружений, тренерских кадров, занимающихся и т.п.) себя исчерпали. Спорт необратимо вошел в период интенсивного развития, которое немыслимо без опоры на научные достижения» [4, с. 91]. Однако, до последнего времени едва ли не все вносимые в Украине предложения так или иначе касающиеся совершенствования организационных условий подготовки спортсменов, связаны с логикой экстенсивного развития, характерного для СССР, но не применимого в современной небогатой Украине. Ведь этот путь предполагает достижение более высоких целей за счет постоянного увеличения объемов ресурсов.

Кстати, о не результативности этого подхода для развития спорта свидетельствует опыт современной России, где в то время премьер-министр В. В. Путин, подводя итоги зимней Олимпиады 2010 г., привел такие данные. Только из государственного бюджета на подготовку к XXI зимним олимпийским играм в Ванкувере было истрачено 3,5 млрд. руб., что сопоставимо с затратами экономически-развитых стран, и в 7 раз больше средств, потраченных Россией на предыдущую Олимпиаду в Турине. Но по итогам Игр Россия заняла в неофициальном командном зачете лишь 11 место, завоевав 3 золотые, пять серебряных и семь бронзовых медалей. Уточним, по общему числу медалей первыми стали американцы (37), опередив немцев (30) и канадцев (26). Россияне (15) заняли лишь шестую позицию в медальном рейтинге, пропустив также норвежцев (23) и австрийцев (16). Таким образом, сборная России показала худший результат в истории Зимних Олимпийских игр по числу золотых медалей и месту в общекомандном зачете. Ранее меньше пяти золотых медалей (Гренобль-1968 и

Солт-Лейк-Сити-2002) російські спортсмени не завоювали. Вне трійки лідерів в неофіційному командному зачеті збірна Росії оказувалась тільки на останніх трьох Олімпіадах, то єсть після розпаду СРСР, но в Солт-Лейк-Сити-2002 була п'ятою, в Турині-2006 – четвертою [8]. Це важний аргумент в користь наступного утвердження: якщо Україна ставить мету вийти на шлях стійкого розвитку спорту, необхідно нова концепція його розвитку. Як альтернативу слід розглянути перехід на рейси інтенсивного, наукоємкого підходу, використовуючи принципово інші логіки, підпорядковані ідеям сучасного менеджменту. Існує спокуса, модернізувати в 2010-і роки організаційні умови побудови системи підготовки спортсменів, привабливі для цього кращі зразки сучасного зарубіжного досвіду. Но, в перших, прямолинійне заимствование зарубіжного досвіду, без дотримання методологічно обґрунтованих процедур, не може бути результативним. Во-других, потрібно здійснити розробку базових понять теорії управління спортом, що дозволить провести необхідну реформу його організації на основі урахування і використання склалася нової ситуації. В-третьих, потрібно оптимізувати діяльність нової організації управління спортом, яка стала вистраиватися в Україні.

Автори вважають, що не можна розглядати накопленний «передовий досвід» розвитку спорту, минула формування пласта теорії спортивного менеджменту, як засоби модернізації системи підготовки спортсменів в цілому [5]. І. В. Городинська, С. І. Степанюк і Р. О. Проць, відзначають, що в області фізичної культури і спорту в нинішнє час, в умовах ринкових відносин використовуються різні нові терміни, а саме «менеджер», «спортивний менеджмент», «фізкультурно-спортивна послуга», «маркетинг». Незважаючи на різноплановість поняття «менеджмент» можна виділити наступну характеристику для розуміння його суті, «...яка заключається в тому, що зарубіжними спеціалістами частіше термін «менеджмент» трактується як «внутрішнє управління». С цим позиції даний термін розглядають російські і українські дослідники» [1, с. 187]. В сучасній літературі «менеджером» називають професійно підготовленого спеціаліста по «внутрішньому управлінню», в тому числі в області фізичної культури і спорту, володіючого деякими адміністративно-хозяйственными повноваженнями. «На наш погляд, менеджер повинен професійно розбиратися в специфіці послуг, надаваних в фізичній культурі і спорті, знати суть і зміст педагогічної діяльності по задоволенню потребностей і фізкультурно-спортивних інтересів населення різних соціально-демографічних груп, а також реалізовувати ці завдання на практиці» [1, с. 187]. Спортивна діяльність – це ціленаправлена, раціональна активність спортсмена, тісно співпрацюючого не тільки з тренером, но і з іншими учасниками процесу спортивної тренувки, забезпечуючи створення і реалізацію індивідуальних програм підготовки спортсмена, досягнення ним запланованого спортивного результату [4, с. 92].

М. Б. Мусакаєв і В. Г. Камалетдінов відзначають, що управління фізкультурно-спортивною діяльністю визначається як неперервний ціленаправлений процес (від центральних органів до первинних фізкультурно-спортивних організацій), здійснюваний з допомогою науково обґрунтованих методів і засобів досягнення оптимальних результатів, позначених в законодавчих документах, діючих в країні. Основна задача управління – створення таких форм і умов, при яких фізкультурно-спортивна діяльність протікала б з найвищим професійним ефектом при мінімальних витратах і найменших економічних втратах [2, с. 20]. Важливим вважається, також, визначення понять галузі і сфери спорту. В. В. Приходько і С. Н. Горбань пишуть: «Ми актуалізуємо необхідність розв'язання наукової роботи по розробці базових основ теорії управління спортом і серед них – вихідних понять «спорт як галузь» і «спорт як сфера» і в наступному розгляді їх в інтересах не тільки спортивної науки, но і розвиваючого спорту. А саме окремих видів, – як «галузь», «перед галузь» і «не галузь» з метою визначення оптимальної стратегії їх розвитку. В результаті з стану «перед галузі» який-небудь вид спорту матиме перспективу переходу в стан підліній «галузі», як стійкої соціально-економічної одиниці (подібної футболу в Англії, Іспанії, Італії, Німеччині, не залежних від світового економічного кризи і економічного стану своїх країн – *авт.*). ...Либо, навпаки, виникне ясний розуміння, що той або інший вид спорту, предположим, пулевая стрільба або фехтування, в принципі не можуть претендувати на те, щоб виступати як сама достаточна система, званою «галузь спорту» [5, с. 19]. Отсюда і різні підходи до функціонування і розвитку видів спорту: якщо «галузь» і «перед галузь» будуть прагнути до формуванню стійких ресурсів для надійного зростання спортивного майстерства, то для видів, які відносяться до «не галузі», значима підтримка держави. Пошук не прагматично орієнтованих спонсорів і меценатів, словом привабливість і використання ресурсів «з боку», необхідних для фінансування наукових досліджень в області спортивної тренувки в цих видах, поповнення тренерськими кадрами, виробництва спортивного інвентаря, організації роботи з спортивними резервами, повноцінної діяльності збірних команд різних рівнів і т.п. [5, с. 20].

Таким чином, в ринкових умовах окремі проблеми теорії спортивної тренувки в окремих видах безперспективно розглядати в відокремленні від організаційно-управлінської і економічної ситуації в відповідному виді, характеризують основні параметри його стану як системи. С однієї сторони, спортивна наука, точніше її рівень, який забезпечує формування системи базових понять і закономірностей спортивної тренувки, повинна виступати опережающим імпульсом для розвитку спорту. Тоді як з іншої сторони, завдання розвитку того або іншого виду спорту обмежують його організаторів на тісне співробітництво з представниками спортивної науки, вивчаючими окремі аспекти оптимізації навчально-тренувального процесу на різних рівнях системи багаторічної підготовки спортсменів [5, с. 20]. Поняття «галузь» і «сфера» тісно пов'язані, тому їх необхідно розробляти і представляти саме в такому єдності. Основу для визначення цих понять і явищ повинно складати вивчення специфічної діяльності в спорті, здійснюваної різними функціонерами: організаторами, управлінцями, тренерами, ученими і т.п. «Сферу» спорту можна попередньо визначити, як поліпроцесуальне, спеціально організоване професійне співтовариство. Працюючі в конкретному виді спорту спеціалісти виступають носіями певної цілісної діяльності по підготовці спортсменів, формуючи даний вид спорту як загальне для них діло. Основні «сферні» процеси,

обеспечивающие создание и развитие культурной практики подготовки спортсменов, это порождение нового (идей развития вида, методик, технологий), которые следует отнести к деятельности производства. Кроме того, это деятельность воспроизводства (обучение тренерских кадров, распространение методик спортивной тренировки, поддержание существующих традиций, обеспечивающих преемственность в развитии спорта). Наконец, это процессы выведения из употребления устаревших методик тренировки, образцов спортивной формы и инвентаря и т.п. По сути, это работа утилизации или «захоронения» отживших форм и видов деятельности, тормозящих дальнейшее развитие вида спорта [5, с. 20]. Соорганизация указанных и иных сферных процессов, включая организацию, руководство и управление, а также образование кадров для работы в тех или иных видах спорта и становление их профессионализма ведут к тому, что задействованные в них специалисты способны не только быть исполнителями решений руководства, но и обладать качествами для занятия подлинно деятельной, творческой позиции, а также результативно сотрудничать с различными представителями своей отрасли, выявлять при этом существующие проблемы, организовывать получение и использование недостающего знания, которое необходимо для развития вида спорта. «Сферу спорта» можно представить как коллективную мыследеятельность, обеспечивающую связывание оргуправленческой и экономической деятельности, спортивной науки и образования тренеров, взаимосвязь различных уровней спортивной подготовки. «Отрасль спорта» - это большая система, устроенная с учетом обеспечения всех необходимых сферных процессов. Целостность такой системы обеспечивается сильными внутренними связями и взаимной потребностью образующих эту систему компонентов. Так, отрасль нуждается в стабильных и достаточных источниках финансирования. Но их невозможно получить без зрелищности спортивного действия, наличия современных спортивных сооружений, высококлассных спортсменов и связи с телевидением. В свою очередь процесс подготовки высококлассных спортсменов не может быть обеспечен без привлечения представителей спортивной науки, наличия высоко квалифицированных и хорошо оплачиваемых тренеров и т.п. [5, с. 20].

К сожалению, за последнее десятилетие можно выделить не так много диссертационных работ, выполненных в Украине, которые посвящены решению проблем совершенствования организационных основ развития спорта. Хотя и те исследования, которые были проведены в последние годы, посвящены не созданию новых организационных форм совершенствования развития спорта, в том числе с использованием достижений теории менеджмента, но оптимизации функционирования уже существующих, не всегда эффективных в новых условиях, государственных и общественных структур. И лишь немногие работы носят подлинно новаторский характер, системно охватывая проблему реформы спорта высших достижений в современной Украине, например, обосновывая метод управления проектами как новое, важное направление спортивного менеджмента [6].

ВЫВОДЫ И ПЕРСПЕКТИВА ДАЛЬНЕЙШИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

1. Изучение результатов научных исследований свидетельствует о застое в области совершенствования организационных условий построения системы подготовки спортсменов в период, прошедший после распада СССР, что вызывает определенную тревогу, ведь практически использован ресурс научных и методических знаний, обеспечивавших построение и эффективное функционирование советской системы подготовки спортсменов.

2. Ситуацию, сложившуюся в Украине в области спорта, после обретения страной государственной независимости отличает упадок в стране научных исследований и отсутствие повсеместного совершенствования практической деятельности в области экономики, организации, руководства и управления всеми уровнями спорта, включая его региональное устройство. Хотя уже в 1970-1980-е годы было показано, что экстенсивные способы развития (для спорта это означает больше финансовых средств, спортивных сооружений, тренерских кадров, занимающихся и т.п.) себя исчерпали.

3. Исследования в области спортивного менеджмента должны быть направлены на всяческую поддержку спортивной деятельности, включая подготовку тренеров в части менеджмента. Ведь спортивная деятельность по праву рассматривается, как целенаправленная, рациональная активность спортсмена, тесно сотрудничающего не только с тренером, но и с другими участниками процесса спортивной тренировки, обеспечивающая создание и реализацию индивидуальных программ подготовки спортсмена, достижение им запланированного высокого спортивного результата.

ЛИТЕРАТУРА

1. Городинська І. В. Сфера фізичної культури та спорту в умовах ринкових відносин: термінологічний апарат / І. В. Городинська, С. І. Степанюк, Р. О. Проць // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – 2013. – Випуск 7 (33). – Т. 1 (А-М). – С. 186–191.
2. Мусакаев М. Б. Системный подход в управлении в управлении физкультурно-спортивной деятельностью / М. Б. Мусакаев, В. Г. Камалетдинов // Теория и практика физической культуры. – М., 2011. - № 11. - С. 19-23.
3. Никкель В. Эксперимент в действии // Советский спорт. – 1973, 21 авг.
4. Приходько В. В. О проблемах развития спорта в Украине / В. В. Приходько // Теорія і практика фізичного виховання. Наук.-метод. журнал. – Донецьк, 2001. - № 1-2. - С. 91-94.
5. Приходько В. В. Спорт как отрасль и сфера (Обоснование необходимости научных исследований по проблеме) / В. В. Приходько, С. Н. Горбань // Теория и практика физической культуры. – М., 1996. - № 6. – С. 18-20.
6. Приходько В. В. Управління проектами як новий напрямок спортивного менеджменту в Україні / В. В. Приходько // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2009. - № 2-3. – С. 11-13.
7. http://dic.academic.ru/Фигурное_катание.
8. <http://olympics.ru/vancouver-2010/closed>.
9. http://ru.wikipedia.org/wiki...ГДР_по_фигурному_катанию.

Хом'яченко О.О.

Національний університет фізичного виховання і спорту України